

Min fynske slægt

Den 16 november 1917 var der bryllup i den gamle slægtsgård på Fyn.

Den firelængede, hvidkalkede og stråtækte gård hedder "Bæklund" og ligger i Bækstrup, lige i udkanten af Ellinge by.

En vinterdag, set fra havesiden

Brudeparret var Karl Helms Rasmussen Bæklund og Bolette Johanne Jørgensen.

Brylluppet blev holdt i skyggen af 1ste Verdenskrig.

I bryllups sangen "Det gamle hjems hilsen til Karl og Bolette" hedder det : "Mørke skyer skygger over jorden, hjerter bløder under bange kår, krigen larmer vildt med ild og torden, Herre, giv, at snart dog fred vi får"

I et andet vers hedder det: "stejle stier trange tit at træde, prøved Karl i sine ungdomsår, da en ven han fandt med fryd og glæde. Herre giv du dem så blide kår"

Netop det med de blide kår, gik ikke i opfyldelse.

Men først et tilbageblik

Karls far, Niels Rasmussen, døde i 1908 og hans mor, Nanny K. Helms Rasmussen

solgte gården til Karls søster Karen Sofie, hun giftede sig med Jens Andersen fra Gedved ,og, som det var skik og brug, overtog han gården

Nanny Helms flyttede senere ind på Gråbrødrekloster i Odense.

Karl er på dette tidspunkt omkring 20 år, og disse begivenheder har måske været medvirkende til at han besluttede sig for at rejse til Skotland for at videreuddanne sig indenfor landbruget, og måske bruge det som springbræt til at emigrere til Amerika, som mange gjorde på den tid.

Tiden i Skotland talte han, med stor glæde, ofte om.

I 1915 mens Karl endnu er i Skotland, bliver han, af nogle medlemmer af sognerådet i Ellinge, på det kraftigste opfordret til at vende hjem.

Grunden var at Karen Sofie og Jens Andersen havde bygget en ny gård, kaldet "Fredshåb", og tillagt nogle af de jorder, som oprindeligt hørte til "Bæklund". Det skete på lovlig vis, men befolkningen i byen nærede stor sympati for Karl, og havde gerne set ham som ejer af "Bæklund" med de oprindelige jordtilliggende.

Det ender med at Karl gifter sig og overtager den fædrene gård.

Bolette

Karl

På "Bæklund" hos Karl og Bolette gik livet sin gang, og der var småfolk i vente. Den 25 august 1918 fødtes et tvillingepar. To små piger, som blev hjemmedøbt samme dag, de kom til at hedde Nanny og Elisabeth.- Nanny er så min mor - Men ikke alt var fryd og gammen, den unge mor Bolette blev syg.

Hun var ramt af tuberkulose, og døde nytårsaften 1921. Karl skriver i det nye års landbrugsalmanak ” Taget i Brug Aaret 1922 – det Aar – det Aar, der begynder uden Bolette

Nanny og Elisabeth kan ikke huske meget om deres mor, har dog fortalt, at når de besøgte hende i det kolde soveværelse, så måtte de varme deres små arme under hendes dyne.

Nanny og Elisabeth

Nanny og Elisabeth

På den tid kunne man ikke drive en gård uden en dygtig kone, så i 1923 giftede Karl sig med enken, Jenny Bækkelund Christensen. Han havde kendt hende altid, og de havde gået i skole sammen.

Jenny bragte sønnen Johannes med i ægteskabet, samt sin far, som skulle bo hos dem. En ugift søster til Karl, boede også på gården. Jenny og Karl fik sønnen Sigurd.

Nanny og Elisabeth var ikke så begejstrede for, at deres far giftede sig igen. Jenny har nok været lidt skrap, og tvillingerne lidt forkælede, nu skulle de dele deres far med flere andre.

Som den mand han nu var, har han på sin rolige og besindige måde taget sig en del af sine to småpiger. En af de ting Nanny og Elisabeth ofte har talt om er aftenmalkningen, hvor de sad på hver deres skammel, og deres far fortalte historier for dem, mens han malkede.

Desuden har de to haft deres gang mange steder, både hos familien på "Fredshåb" og hos naboerne, de har fået megen kærlig opmærksomhed, de hørte jo til på stedet, de to små moderløse børn.

Jeg har ofte hørt små træk af deres dagligdag.

Tvillingerne havde bl.a. til opgave at rive avispapir ud i firkanter, det skulle bruges som toiletpapir, og stykkerne måtte ikke være for store, for så kunne man jo sidde derude, på lokummet, og spille tiden med at læse.

Der var også æblerne i haven, de måtte ikke røres, de skulle gemmes til vinteren. En del af dem blev skåret i skiver, sat på snore og hængt til tørre på loftet, så de kunne bruges i madlavningen i vintertiden. Det har været vigtigt at maden kunne slå til, der var mange mennesker på kost, hver dag.

Men i trods spiste de af æblerne, mens de var grønne og sure.

Når det var tordenvejr, blev alle vækket, alle skulle op og i tøjet

En stråtekt gård kan lyn hurtig brænde ned

Tre 12 årige piger, fra v. Elisabeth, Ellen/ukendt, Nanny

Nanny og Elisabeths afdøde mor havde 2 søstre i Ullerslev. Der cyklede de ofte på besøg og var på ferie.

Den ene var moster Andrea, gift med Poul Emil Salling, førstelærer, først i Ellinge, siden Ullerslev.

Den anden var moster Jensine, gift med Hans Christian Hansen, de boede på "Vestergård" i Ullerslev. Og det var hos moster Jensine og deres tre fætre, Hans Jørgen, Poul Tage og Aksel de allerhelst ville være, der var sjovest at være.

En gang imellen besøgte de også deres farmor, Nanny Kathrine Helms Rasmussen, på Gråbrødre Kloster i Odense.

Når de var på besøg blev de ofte sendt ned til bageren for at købe for 25 øre wienerbrød fra dagen i forvejen. Det synes de var pinligt. Når Nanny derfor ikke ville med gemte hun sig under sengen.

Det er denne farmor, jeg har et maleri af, som hænger over vores sekretær. Nanny arvede begge dele, og nu har jeg arvet det efter min mor.

Farmor, født Nanny Kathrine Helms

Nanny og Elisabeth fik ofte bøger i fødselsdags og julegave af deres farmor, og hun læste dem selv, inden de blev givet videre.

Hvis bogen handlede om nogle der kyssede hinanden, så blev der skrevet fy fy ude i marginen.

Farmor var præstedatter fra nabobyen Skellerup. Da hun blev husmor på "Bæklund" gik der frasagn i Ellinge om, hvor dårlig hun var til at stå for husholdningen på en gård.

Men Nanny Helms skrev også, og havde altså interesser udover det med husholdningen (hun har garanteret også læst bøger, hvilket ikke var så almindeligt)

I en senere vedlagt artikel fra Ekstra Bladet, skriver Nanny og Elisabeths kusine, Rachel Bæklund "Grøden blev klumpet, flæsken brændte på, og daglejerne i høsttiden blev sure over, at madmor var så optaget af sine skriverier, at det gik ud over dem"

Nanny Helms fik en roman udgivet, der hedder "Fra oldemors tid", som handler om den gudelige vækkelse, hvor hendes mands farfar, Niels Andersen, var en af hovedpersonerne, i det drama, der udspillede sig i Ellinge i 1824.

"De gudelige forsamlinger" var sammenkomster i hjemmene, hvor man samledes til opbyggelse og andagt.

Bevægelsen eksisterede omkring år 1700, hvor den gik i stå, for så at opstå i 1800-tallet, som en reaktion mod rationalismen. Det var en ren lægmands bevægelse, altså ganske almindelige mennesker, og på Fyn havde den hovedsæde i Kerteminde.

I "Træk af Ellinge sogns historie"

fortælles bl.a. at sognefogeden, gårdmand Niels Andersen, Bækstrup, har modtaget en skrivelse fra herredsfogeden, med pålæg om at bekendtgøre den, og påse, at bestemmelsen blev overholdt.

Skrivelsen forbyder alle sammenkomster, hvor man vil styrke sig med Guds ord, det var kun tilladt, hvis der var en præst tilstede.

Niels Andersen har åbenbart ikke gjort nok for at forhindre disse sammenkomster, for det endte med at han blev suspenderet som sognefoged, og skulle sammen med flere andre møde i politiretten i Nyborg.

Han blev han idømt en bøde på 15 rigsdaler, som skulle betales til Svendborg Amts fattig kasse., hans kone Anne Sørensdatter, skulle betale to rigsdaler.

Dommen blev anket til Landsoverretten, og her blev de frifundet

Jenny og Karl med Nipper, i den dejlige have

Som barn har min bror, Karl Erik og jeg tilbragt mange skoleferier på gården. Vi kunne køre gratis med toget, fra Haderslev til Nyborg, på en såkaldt skolebillet.

Der var en mægtig have, hvor vi fik lov at plukke ribs, og vi spurgte andægtigt om en

skefuld sukker til at komme på. Det har været omkring 1950, og sukker var stadig rationeret, som en følge af 2 verdenskrig, der skulle bruges mærker for at købe sukker.

Vi legede ved åen, og i engen gik der en gammel hest, den kunne helt selv finde hjem, jeg synes, den var så klog.

De bryggede selv deres øl på gården, og karlene fik det til deres formiddagsmad, hvor de sad ved det lange bord i det kæmpestore køkken.

Det hele var så forskelligt var vores hverdag i Haderslev

Da vi blev lidt ældre var Karl Erik alene på ferie på Fyn.

Han fortæller at han var der hele skoleferien, og at det ind imellem var lidt kedeligt. Men når det blev weekend, og Elisabeth kom cyklende hjem fra Nyborg, hun var sygeplejerske på Nyborg sygehus, så holdt munterheden sit indtog på gården

Onklerne kom også en gang imellem. Johannes kom susende på sin motorcykel, og var altid oplagt til sjov og Sigurd havde projekter i gang, bl.a. lavede han et forsøg med at holde Bævere i åen, som snoede sig gennem engen.

En årligt tilbagevendende begivenhed, var udflugten til Nyborg. Turen foregik i hestevogn, og der deltog folk fra mange gårde.

Kvinder og børn blev sat af nede ved stranden, og mændene kørte ind i byen og fik hestene opstaldet.

Så havde de en hel dag ved vand og strand. Nanny glædede sig ofte så meget, at hun blev dårlig af det.

8

Sommeren 1937 på "Fredshåb"

Ifølge Elisabeth er det, begyndende øverst fra venstre :

Hans Jakob Helms – Ove – Karl Bæklund - Niels "Fredshåb" - Per Helms -
Nanny Bæklund

Miderste række : Rasmus "Fredshåb" - Nikoline Helms – Ukendt – Mary og den
lille , gift med Niels på "Fredshåb" – Jens Christian, som er Jenny Bæklunds far -

Nederst : Andrea gift med Rasmus på "Fredshåb" - til højre er det Sigurd Bæklund

Selv om Nanny og Elisabet var tvillinger, var de temmelig forskellige af sind.

Nanny skulle ud og være med, hvor der skete noget.

De spillede begge håndbold, men Nanny ville også gerne til bal, og da den nye dans
Charleston kom frem dansede de sommetider i bryggerset, når de var alene hjemme.

Elisabeth ville dog hellere blive hjemme fremfor at komme til fest, så læste hun højt
af Ingemanns historiske romaner, for sine små brødre.

En gang, hvor Nanny blev fulgt hjem af en ung mand, og de stod udenfor, åbnede
hendes far vinduet, og sagde "Nanny, pas på ikke at hengive dig til mørkets
gerninger".

Fridag i Bækstrup i 1939

Både Nanny og Elisabeth, skulle på skift til København, og have plads i huset hos "tante Nik", som de kaldte hende, hun var en søster til deres farmor, Nanny K. Helms

Hun hed Nikoline Helms, og var forfatter og viceskoledirektør, og har skrevet en Danmarkshistorie for børn.

Det var den vi brugte, da jeg gik i skole.

I samme førnævnte artikel fra 25 august 1996 i Ekstra Bladet "Ingen grund til at vigte sig", refererer Rachel Bæklund til, hendes bror Arne Helms maniske besættelse af sine aner.

I artiklen nævner hun også Nikoline Helms Danmarkshistorie.

Hun havde læst en harcelerende kronik om bogen i Politiken, og har så kigget i den igen, og hun forstår godt at den blev populær med sit lette, medrivende sprog, men synes også, at det var en ensopret holdning, at flaske generationer af skolebørn op med. - Se hele artiklen bagerst.

Karl med sine to piger

Nanny og Elisabeth, skulle begge på skift have plads i huset hos tante Nik.

Det var ingen stor succes. Især Nanny var meget ked af at være der.

Alt skulle være så fint og etiketten var i højsædet. Det var ikke rigtig noget for et par bondepiger fra Fyn.

Det værste var næsten, at de ikke fik nok at spise. Portionerne var noget små.

Heldigvis boede moster Kathrine, en søster til Bolette, også i København.

Hun var sygeplejerske, og når de besøgte hende på sygehuset, fik de alt det at spise de kunne.

De besøgte også onkel Jakob og hans familie

(Rachels Bæklunds far) og han fulgte dem altid omhyggeligt til bussen, når de skulle hjem.

I 1939 tog hun på Testrup Højskole. Det ved jeg, for jeg har en poesibog med mange gode og sjove vers, fra den tid hun var på skolen. Derefter blev hun elev på Odense Sygehus.

Efter uddannelsen arbejdede hun en tid i Sverige og blev der næst ansat på Nyborg Sygehus, hvor hun forblev resten af sit arbejdsliv.

Elisabeth giftede sig aldrig, man skal også huske, at på den tid, så man nødigt at en sygeplejerske var gift, hun skulle jo passe sit "kald".

På samme tid som Lissen begyndte sin uddannelse, havde Nanny plads i huset, og

Pigerne er blevet til damer

jeg mener det var i Guldbjerg på Nordfyn, hun mødte min far, og de giftede sig i April 1940.

I 1954 blev gården i Bækstrup solgt, og Jenny og Karl købte hus sammen med Elisabeth i Pilshuse i Nyborg, men det gik ikke rigtig. Elisabeth var natsygeplejerske, på det tidspunkt og så er det ikke så nemt at bo sammen med nogen.

Det endte med at Jenny og Karl flyttede til Søllinge og Elisabeth til Sprotoften i Nyborg, senere købte hun et lille rækkehus i Uffesvænget og boede der, indtil hun flyttede på plejehjemmet Tårnparken.

Som jeg ser det levede og åndede Elisabet for Nyborg Sygehus, og for at læse bøger. Der var ligesom ikke plads til andet. Hun spiste sine måltider på sygehuset, og læste, bunker af bøger, når hun var hjemme.

Hun vidste alt om de forskellige kongehuse, hvem der var gift med hvem, og hvordan forbindelserne var imellem slægterne.

Herregårdene på Fyn og deres historie, kunne hun udenad.

Elisabeth var frisk og frejdig i replikken, havde sine egne, sommetider skarpe meninger om dette og hint, og var aldrig bang for at sige, hvad hun nu synes, og det

holdt hun fast ved. Hun var altid fornøjelig at være sammen med.

Elisabeth og Nanny foran mindesmærket fra 1 verdenskrig, i "det lille anlæg", på Gammelting, Haderslev.

Vores moster Lissen døde i juli 2003.. Ved begravelsen deltog en dame på over 90 år. Vi kendte hende ikke, men hun præsenterede sig som forhenværende jordemor på Nyborg Sygehus, og sagde, at hun gerne ville være med i dag, for "Bæklund havde været et helt specielt bekendtskab".

Elisabeth blev stedt til hvile på Ellinge kirkegård, i samme gravsted, som sin mor Bolette. Hun er nu, hvor hun, alle dage, helst ville være, på sit elskede Fyn.

Nannys liv tog en helt anden retning end Elisabeths.

Nanny fik ingen uddannelse, til gengæld fik hun mand og fire børn.

Så hun har haft nok at se til, vi blev nemlig alle fire født under krigen 1940-45.

Hun giftede sig med Kresten Rudolph, som stammede fra Agerskov i Sønderjylland. Han var kommis, og de startede deres virke i Nr. Broby på Fyn, hvor Ellen blev født.

Efter en tid flyttede de til Skrydstrup, hvor Kresten blev brugsuddeler. Her blev Karl Erik født.

Da tyskerne byggede flyveplads i Skrydstrup, eksproprierede de en del husstande, og derfor flyttede familien til Haderslev. Her blev Kresten uddeler i Brugsen på Torvet og her er Bodil og Poul født.

Desværre gik det ikke særlig godt med ægteskabet, endte med en skilsmisse i 1952. Kresten, Poul og Ellen, flyttede til Kolding, og Nanny, Bodil og Karl Erik blev boende i lejligheden i Haderslev.

Det blev en svær tid for os alle, men nok især for Nanny, nu kunne hun godt have brugt en uddannelse. Men Nanny tog et to måneders kursus i København, så hun kunne blive husmoderafløser. Nogle år senere fik hun arbejde i køkkenet på Kasernen i Haderslev. Det var hårdt, men også samvær med mange mennesker og gode kolleger. Nanny klarede det hele så godt, og kunne "svare enhver sit" og det var meget vigtigt.

Nannys døde i marts 1998, og hendes urne er sat ned på Gl. Haderslev Kirkegård.

Sigurd Bæklund uddannede sig til lærer på Den Frie Lærerhøjskole i Ollerup, hans soldatertid udstod han på Haderslev Kaserne. Den tid havde han helst været foruden, det med kæft, trit og retning, var ikke lige ham.

Senere giftede han sig med Else, som kom fra Svendborg. De fik børnene Niels og Anne.

En tid boede de i Kolding, hvor Sigurd var lærer på den Katolske Skole. Derefter flyttede familien til St. Restrup Højskole ved Ålborg. Til slut flyttede de til Riisskov i Århus, hvor Sigurd var lærer på Vejlbj Landbrugsskole indtil han gik på pension.

Johannes, som hedder Bækkelund fra sin far, blev købmand i Odense. Han giftede sig med Angela, som vistnok kom fra Island. De fik sønnen Keld. Min søster Bodil og jeg besøgte dem, da vi var ved at være nogle store piger. Vi synes det var fedt, de var sådan lidt utraditionelle. De havde tæpper på gulvene, så kunne vi gå rundt i bare fødder og høre den sidste nye Long Playing plade, det var ikke noget vi var vant til. Det har også været utraditionelt, når Johannes kom kørende hjem til Ellinge på sin motorcykel, med Angela bagpå.

Johannes har alle årene været en dygtig badmintonspiller

Flere fakta om gården og familien kan ses i ” Træk af Ellinge sogns historie”, skrevet af Erling Windeballe i 1994

Om slægten på Bolettes side, har vi søskende en slægtstavle med familierelationer til Bolette og hendes ni søskende, ajour ført i 1998, af Evald Jørgensen, Horsens.

Helms familien er vidt forgrenet, og noget kan findes på nettet. På Frederiksberg Bibliotek findes en slægtsbog om familien, den slutter sådan ca. med Karls årgang. Den hedder Stamregister over familien Helms-tredie udgave ved H. Jørgen Helms, Stud. Mag., den er fra 1911

Tuberkulose

I dag er det svært at forestille sig, hvilken omfattende svøbe tuberkulosen udgjorde i 1900 tallets første halvdel.

Tuberkelbakterien er luftbåren, og ved indånding, kommer bakterierne ned i luftvejene, og giver betændelse, der opstår feber, træthed, kortåndethed og en meget slem vedvarende hoste

At komme i isolation på et sanatorium, var godt for den syge. Sanatorie kuren bestod af hvile, frisk luft og god nærende kost. Men Bolette har været for angrebet til, at hun kunne blive rask.

Dette er skrevet efter bedste evne og hukommelse af Nannys ældste datter Ellen Sørensen i 2012